

Halászzati Lapok

A Magyar
Mezőgazdaság
melléklete

A Magyar Haltermelők és Halászzati Vízterület-hasznosítók Szövetségé
információs és marketing hírlevele

XIII. évfolyam

2012
január

SZERKESZTI: Szerkesztő Bizottság • FELELŐS SZERKESZTŐ: Hajtun György
E lapszámunk a Vidékfejlesztési Minisztérium támogatásával készült.

Elindult a Halastavi Környezetgazdálkodási Program

A Magyar Haltermelők és Halászzati Vízterület-hasznosítók Szövetségének (MAHAL) december 7-ei közgyűlésén tájékoztató hangzott el és konzultáció zajlott a Halászzati Operatív Program keretei között újrainduló Halastavi Környezetgazdálkodási Programról. A téma előadói a Vidékfejlesztési Minisztériumból (VM) és a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalból (MVH) érkeztek. Ugyancsak tájékoztató hangzott el a MAHAL érdekképviseleti tevékenységéről (előadó: dr. Németh István elnök). A közgyűlés elfogadta a MAHAL 2012. évi költségvetését és meghatározta a tagdíj (a fenntartási hozzájárulás) 2012. évi mértékét.

Nagy öröm a magyar halászság számára, hogy ismét elindult a Halastavi Környezetgazdálkodási Program, mondta Németh István elnök, amikor átadta a szót Nógrádi Juditnak, az MVH igazgatójának. Az igazgató rövid bevezető után részletesen ismertette a HKP-ban való részvétel feltételeit. Hangsúlyozta, hogy a 110/2011. (XI. 24.) VM-rendelet az Európai Halászzati Alap társfinanszírozásában megvalósuló Halászzati Operatív Program 2. prioritási tengelye szerinti, a vízi környezet védelmével kapcsolatos intézkedések feltételeit ismerteti, s ennek alapján kell a tógazdáknak a támogatási kérelmeket benyújtaniuk. A program öt évre szól, a támogatási időszak tehát 2011. szeptember 1-jétől 2016. augusztus 31-ig, valamint 2012. szeptember 1-jétől 2017. augusztus 31-ig tart.

A HKP-támogatás támogatási határozattal megállapított, a teljes támogatási időszakra felosztott, vissza nem térítendő támogatás, amely a támogatás kedvezményezettjének a vízi környezet védelmével kapcsolatos jogszabályi kötelezettségén felül önkéntesen vállalt többletkötelezettség vállalásához, programhoz kapcsoló-

dik, annak részleges ellentételezéseként nyújtható. A HKP-támogatás mértéke támogatási egységenként a teljes támogatási időszakra vonatkozóan legfeljebb 52 ezer forint. A gazdálkodási évben folyósított támogatás összege nem haladhatja meg az ügyfél előző évi halászzati árbevételének 15 százalékát. A halászzati árbevétel összegét a beszámoló adatokon kívül külön analitikával is igazolni kell. Amennyiben ezen korlát miatt a támogatás nem utalható ki teljes egészében, a támogatás fennmaradó részére a kérelmező nem jogosult.

A HKP-támogatásra támogatási kérelmet nyújthat be mezőgazdasági termelő, őstermelő, Magyarországon bejegyzett egyéni vállalkozó, egyéni cég, jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság, vagy szövetség, ha tógazdasági haltermelési tevékenységet folytat az adott területen. A támogatási kérelmet az MVH által rendszeresített nyomtatványon kell benyújtani. A támogatási kérelem tartalmazza: az ügyfélazonosító adatokat; az igényelt támogatásra vonatkozó adatokat; a támogatási igényre vonatkozó adatokat tartalmazó betétlapokat; a támogatás

Tartalom:

Megújult az SZNSZ Halászzati Bizottsága	2
Az ENSZ 2012-t a Szövetkezetek Évének nyilvánítja	2
A magyar halászzatról	3
Új lehetőségek a magyar tokhaltenyésztésben	5

igényléséhez szükséges nyilatkozatokat; a halászzati árbevételre vonatkozó adatokat; a támogatandó halastóra vonatkozó információkat; az ügyfél aláírását. Támogatási kérelmet 2011. december 1. és december 31., valamint 2012. augusztus 1. és augusztus 31. között lehet postai úton az MVH Központi Szervéhez benyújtani.

A programban részt vevő halastó területet legalább háromévente a haltenyésztési technológia kívánalma szerint le kell csapolni, illetve fel kell tölteni, amely tevékenységeket postai úton vagy telefaxon be kell jelenteni az MVH Központjába az elvégzésüket megelőző 10 napon belül. A halastavi tápanyag-gazdálkodásban kizárólag istállótrágya használható. Műtrágya használata tilos. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM-rendelet szerinti nádgazdálkodás célprogram keretében támogatásban nem részesülő nád aratása kizárólag december 1. és február 28. között engedélyezett, a nád rizómájának megsértése nélkül. A nádas 10 százalékát – a működési területtel érintett nemzeti park igazgatóság kijelölése alapján – forgó rendszerben minden évben lábon kell hagyni. A programba bevont halastóba évente legalább 100 kg/támogatási egység halat kell telepíteni. Ez alól kivételt képez az igazoltan ivadéknvelésre beállított halastó. A takarmányozási hozam mértéke évente nem haladhatja meg a 60 százalékot a lehalászott összes halmennyiségre vonatkoztatva. Az előírások ellen-

(Folytatás a 2. oldalon)

(Folytatás az 1. oldalról)

őrizhetősége érdekében éves tőgazdálkodási napló vezetése kötelező. A tőgazdálkodási napló vezetéséhez alkalmazandó formanyomtatványt az MVH közleményben jelenteti meg. A rendelet 2011. december 1-jén lépett hatályba.

A közgyűlésen szép számmal megjelent tőgazdák több tucat kérdéssel bombázták a hivatal képviselőit. *Bardócz Tamás*, a VM osztályvezetője a támogatási összeggel kapcsolatban elmondta, hogy egyelőre csak két évre szóló támogatási összeg áll rendelkezésre, de a 2014-ben induló új halászati politika mentén meg folyik az alkudozás az EU-val arról, hogyan lehet a halászati pénzügyi alaphoz a HKP folytatá-

sához „kicsikarni” a szükséges összeget. Ugyanis nem vitatható, hogy a magyar halászok részéről jogos igény a környezetgazdálkodási program folytatása, s a jövő szempontjából is meghatározó ez a tevékenység. Az osztályvezető bízik a folytatásban, ezért is javasolta a jelenlévőknek, hogy minél többen lépjenek be a programba. Aki nem tudja 2011. december 31-ig beadni a kérelmét, az sem késett le semmiről, mert 2012. augusztus 1–31. között még beadhatják a kérelmet.

Földvári Iván, az MVH osztályvezetője a program ellenőrzésével kapcsolatban elmondta, hogy a helyszíni ellenőrzés során partneri együttműködést kérnek a halászoktól, ugyanis a helyszíni ellenőrzés célja a valóság összevetése a dokumentáci-

óval. A rendeletben előírtaknak kell megfelelni, és az eredeti dokumentumok bemutatását kéri. Az öt éves program során egy-egy pályázót legalább egyszer ellenőriznek. Az ellenőröknek megbízólevelet kell felmutatniuk.

A MAHAL érdekképviseleti tevékenységét Németh István ismertette. Szinte egyhangú szavazással fogadta el a közgyűlés a szövetség 2012. évi költségvetését, miként a fenntartási hozzájárulás 2012. évi mértékének meghatározását is, amely megegyezik a 2011. évvel. Orosz Sándor igazgató bejelentette, hogy a 38. Országos Halászó Versenyt Győrben rendezik, s a győri önkormányzat is támogatja a magyar halászok legnagyobb ünnepét.

H. Gy.

Megújult az SZNSZ Halászati Bizottsága

A Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségének (SZNSZ) Halászati Bizottságába ismét magyar alelnököt választottak *Csoma Gábor* személyében, aki a Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület-hasznosítók Szövetsége (MAHAL) alelnöke is. A bizottság egyik alelnöki posztját egyébként évtizedek óta magyar halász szakember töltötte be, s külön öröm, hogy *Bencze Ferenc* és Dr. *Csoma Antal* után – a fiatal szakember – az első négyéves ciklusa után – japán támogatással további négy évre elnyerte ezt a posztot.

Az SZNSZ Halászati Bizottsága tavaly december 10-én Mexikóban, Cancún városában tartotta éves rendes közgyűlését. *Csoma Gábor* elmondta, hogy az SZNSZ vezetése tavaly újult meg, amikor is a sok évtizedes japán vezetés után a koreaiak közül választották új vezetőt a bizottság élére. Az új elnök *Lee Jong-koo* lett, aki a koreai Nemzeti Halászszoövetkezetek Szövetségének az elnöke, míg alelnököknek a vietnámi *Dao Xuan Cant* és az indiai *Prakash Lonare-t* választották. Miután *Csoma Gábor* egy évvel később választották – édesapja, Dr. *Csoma Antal* után – alelnököknek, így az ő mandátuma az idén járt le, ezért történt most decemberben az ő tisztújítása. A bizottság vezetése egyébként öttagú: az elnökön és a három alelnökön kívül még egy tagja van az elnökségnek. *Ikuhiro Hatturi*, a Japán Nemzeti Halászszoövetkezetek Szövetség elnöke elnökségi tagként vesz részt a bizottság munkájában.

Az új vezetés alapjaiban változtatta meg a nemzetközi szervezet arculatát, hangsúlyozta az alelnök. Mondhatnánk úgy is, hogy a modern kornak megfelelően modernizálták a rendszert, vagyis honlapja van a bizottságnak, programokat szerveznek, új szervezeti működési szabályzatot fogadtak el. A tagságot pedig arra ösztönzik, hogy minél több új tagot toborozzanak a bizottságba, mert a jelenlegi lét-

szám – 13 országból 15 szövetkezeti szervezet – kevés. *Csoma Gábor* elmondta, hogy a mai válságos időszakban igen nehéz az új tagok beszerzése, különösen a kelet-európai régióból. A bizottság vezetői ugyanis éppen ezt a régiót célozták meg a tagtoborzáshoz – Lengyelország, Románia, Bulgária, Szlovákia stb. –, mivel ezekben az országokban még fellelhető a szövetkezeti gazdálkodási forma. A koreaiaknak a bizottsági munka megújításán túl az is fontos, hogy a gazdasági erejüket növelhessék, ezért választották indiai alelnököt (India fontos, növekvő piaca a koreai halászoknak is).

A megújulás egyébként az SZNSZ egészére igaz. Tavaly új struktúrákat hoztak létre, ennek következtében a MAHAL a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége (MOSZ) révén tagja az SZNSZ-nek. Így *Csoma Gábor* MOSZ-küldöttként képviseli a magyar halászságot. Az SZNSZ fő célja a világ szövetkezeti mozgalmának erősítése. Nem véletlen, hogy minden év június 16. a szövetkezeti halászat napja a világ országaiban, s e dátumra nagy rendezvényeket terveznek. Tavaly Koreában volt a központi rendezvény, 2012-ben pedig Vietnám vállalta a szervezést, tehát itt emlékeznek meg a június 16-i halászati napra. Az alelnök természetesen tervezi a jelenlétét ezen az ünnepségen is, mivel fontos az információszerzés, a kapcsolatépítés. Nem szigetelhetjük el magunkat, törekedni kell a kapcsolatok építésére is.

A bizottság ülésén új szervezeti szabályzatot fogadtak el, amely illeszkedik a megújult SZNSZ szabályozásához. Természetesen most is szóba került a tengeri halászat helyzete, a túlhalászási problémák. Japán, Vietnám, Korea halászati nagyhatalmak, a világ haltermelésének 70 százalékát adják, így nem csoda, hogy ezekben az országokban is érződik a tengeri halászat visszaszorulása, az édesvízi akvakultúra

előretörése. Japánban például a tengeri halászatnál már a szinten tartás sem sikerülhet a jövőben, mivel az üzemanyag egyre drágább és a földrengés okozta károk jelentősen visszavetették a halászati tevékenységet is. Viszont a japán halászszoetség egymilliárd dollár(!) támogatást kapott a halászok kártalanítására. Japán nem engedi el a tönkrement halászok kezét, hanem életjáradékot folyósít számukra. (Csak zárójelben: jó lenne, ha máshol is elterjedne ez a szemlélet!)

H. Gy.

Az ENSZ 2012-t

Az ENSZ 2012-t a Szövetkezetek Nemzetközi Évének nyilvánította. 55 ENSZ-tagország javaslata alapján az A/RES/64/136. számú határozatot 2009. december 18-án konszenzussal fogadták el. A határozat megállapítja, hogy a szövetkezetek fontos tényezői a társadalmi-gazdasági fejlődés megvalósításának, és felszólítja a kormányokat, nemzetközi intézményeket, szövetkezeteket és más gazdasági szervezeteket, hogy világszerte támogassák a szövetkezetek fejlődését és növekedését. Az 55 ország előterjesztésére elfogadott határozat felhívja a tagországokat, hogy kísérjék figyelemmel és támogassák a szövetkezetek növekedését. Javasolja a világ kormány-szerveinek, hogy tekintsék át a szövetkezetek fenntarthatóságát és növekedését biztosító törvények kereteit.

A határozat felhívja a kormányzatokat, hogy a világméretű szövetkezeti mozgalommal együttműködve „hozzanak létre programokat a szövetke-

A magyar halászatról

A 75. OMÉK-on, a halászati ágazat szakmai napján több hasznos előadás is elhangzott. Ez alkalomból készült egy tájékoztató anyag, amelyet most teljes terjedelemben közreadunk. A magyar halászati ágazat alatt a mesterséges tavakban, medencékben történő haltermelést, a természetes vizeken folyó kereskedelmi halászatot és az ezen vizek horgászati hasznosításával összefüggő halgazdálkodási tevékenységeket értjük. Az ágazat nemzetgazdasági súlyának megítélésakor az egyik leggyakrabban használt mutató a GDP-hez való hozzájárulás, de az ágazat multifunkcionális szerepéből következően a halászat e hozzájárulás mértékénél sokkal jelentősebb gazdasági szektora a nemzetgazdaságnak.

A magyar halászati ágazat (termelés + természetesvízi halfogás) éves étkezési hal termelési értéke mintegy 9–10 milliárd Ft, melyből a tógazdaság étkezési haltermelése 6–6,5 milliárd Ft, a természetesvízi étkezési halfogásé 3–3,5 milliárd Ft. Ezzel az értékkel a halászati ágazat étkezési hal termelése 0,04 százalékkal járul hozzá a nemzetgazdasági GDP-hez. Jelentősége azonban túlmutat ezen, mivel számos ellátó és kiszolgáló ágazat léte, valamint a teljes rekreációs célú halászat és horgászat, illetve ezek gazdasági teljesítménye ezen a szektoron alapszik. Az ágazatban dolgozók jövedelmi helyzetét jól mutatja, hogy a hazai agrárnépességhez hasonlóan a

halászati ágazatban alkalmazásban állók nettó átlagkeresete az elmúlt tíz évben nem érte el a nemzetgazdasági átlag 75 százalékát.

Általános ágazati információk

A magyar haltermelési szektor volt az egyetlen az agrárgazdaságban, amely a rendszerváltozás idején sem vált veszteséggé és meg tudta őrizni értékeit. Bár a szektor a hazai állattenyésztés bruttó termelési értékének mindössze 2,3 százalékát adja, jelentősége igen nagy a vidékfejlesztésben, a vizes élőhelyek fenntartásában, a vízgazdálkodásban, illetve a haygo-

mányok ápolásában. Magyarországon két, egymástól eltérő alapon nyugvó haltermelési technológia működik:

- a tógazdasági haltermelés, melynek tipikus hala a ponty;
- az intenzív üzemi haltermelés, melynek legnagyobb tömegben termelt halfaja az afrikai harcra.

Az ágazati statisztikai adatok szerint Magyarországon mintegy 390 tógazdaság működik. A tógazdasági termelési statisztikához szolgáltatott adatok szerint a halastóterület mintegy 26,5 ezer hektár, melyből az üzemelő terület közel 23,6 ezer hektár. A különbözet a pihentetett és rekonstrukcióba vont területekből adódik. A tógazdasági tavak területéből a NATURA 2000 hatálya alá eső terület 7304 ha, de minden halastóra jellemző, hogy a haltermelés mellett számos védett és ritka természetvédelmi érték fennmaradását teszi lehetővé. Így például Magyarország jelentős vidra vagy nagyköcsag állománya is jórészt a halastavakba telepített és nevelt halak jelentette bőséges táplálékforrásnak köszönhető.

A hazai tógazdaságokban az összes lehalászott hal mennyisége évente közel 20 ezer tonna, amelyből az étkezési hal mintegy 13 ezer tonna, a többi hal a 3 éves termelési ciklus alapját és a természetes vizek haltelepítését biztosítja. A termelés 80 százalékát adó ponty mellett, busát, amurt és néhány ragadozó fajt (harcsa, süllő, csuka) állítanak elő környezetbarát módszerekkel a halastavakban, ahol a takarmány mellett a tavak természetes táplálékhozama biztosítja a halak növekedését.

Az intenzív haltermelő üzemek többsége geotermikus energiát hasznosító rendszer. Az intenzív rendszerekben előállított bruttó halmennyiség – mely évről évre növekszik – mintegy 2 ezer tonna, melyből az étkezési célra előállított mennyiség 1,9 ezer tonna. A meghatározó halfaj az afrikai harcra, amely a termelésnek több mint 90 százalékát adja, de ezekben a zárt rendszerekben gyakorlatilag bármilyen halfaj előállítható hazánkban is. A jövőben várhatóan növekedni fog a tokfélék termelése is.

A halászati ágazat másik termelő bázisa a természetes vizek (140 ezer ha, melyből 62 841 ha a Balaton és a Kis-Balaton), közvetlen hasznosítása. Ez alapvetően kétirányú: kereskedelmi halászati és rekreációs célú hasznosítás. A rekreációs célú hasznosítás döntő többsége a horgászat (több mint 330 ezer fő) és a kisebbik fele a kisszerszámú halászat (mintegy 3 ezer fő). A két, illetve három szereplő együttes zsákmánya 6,2 ezer tonna. A kereskedel-

(Folytatás a 4. oldalon)

a Szövetkezetek Évének nyilvánítja

zetek tevékenységi körének kiszélesítésére, beleértve a tagok szervezeti, vezetési és pénzügyi képességeinek erősítését, vezessenek be és támogassanak olyan programokat, amelyek hozzásegítik a szövetkezeteket az új technológiák alkalmazásához”.

Az ENSZ javasolja továbbá, hogy a kormányzatok és a szövetkezetek pénzügyi, beruházási és településfejlesztési lehetőségekkel és a piaci folyamatok erősítésével működjenek együtt a mezőgazdasági szövetkezetek növekedésének elősegítésében. Hasonlóan bátorítja az együttműködést a pénzügyi szövetkezés terjeszkedésének elősegítésére, hogy a banki szolgáltatások mindenki számára hozzáférhetőek legyenek.

Rainer Schlüter, az Európai Szövetkezetek igazgatója elmondta: „A határozat újabb eszközt ad nekünk a szövetkezeti üzleti modell és a szövetkezetek széles körű lehetőségeinek megmutatására. Felkérem tagszervezeteinket,

kezdjék el végiggondolni, hogy az Európai Szövetkezetekkel együttműködve miként használhatnák fel a Szövetkezetek Évét céljaink előmozdítására. Az Európai Szövetkezetek szervezetének, amely a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségével (SZNSZ) együttműködve jövőbeni eseményeket és cselekvési programokat tervez, el kell döntenie, hogy ezeket az akciókat hogyan koordinálják és hogyan ültetik át a gyakorlatba. Várom az ötleteiket.”

Dame Pauline, az SZNSZ elnöke elmondta: „A mi felelősségünk, hogy biztossá tegyük: nemcsak készek vagyunk a Szövetkezetek Évére, de nagyra tartjuk azokat az értékeket, melyeket kínálnak nekünk. Ez azt jelenti, hogy azonnal és gyorsan kell cselekednünk.”

„Fel kell készülnünk annak biztosítására, hogy szövetkezeteinket láthatóvá tegyük a nemzetközi döntéshozó szervezetek számára és érzékelhetővé tegyük a világ szövetkezeti gazdaságának erejét és értékeit.”

(Folytatás a 3. oldalról)

mi célú halászat mintegy 1,8 ezer tonna halat szákmányol a teljes fogás mintegy 29 százalékát, melynek kb. 35 százaléka ponty, 21,6 százaléka növényevő hal, 6,3 százaléka ragadozó és 36,8 százaléka egyéb hal. A rekreációs célú fogás (ez alatt elsősorban a horgászatot értjük) 4,4 ezer tonna volt – a teljes fogás mintegy 71 százaléka –, melynek 59 százaléka ponty, 7 százaléka növényevő hal, 9 százaléka ragadozó és 25 százaléka egyéb hal.

A magyar halászat átlagos időjárású években mennyiségben és minőségben is képes kielégíteni a lakosság jelenlegi édesvízi halszükségletét, amiben kiemelt szerep jut a pontynak, a busaféléknek és az afrikai harcának. Azonban a fogyasztói elvárásoknak megfelelően az ország a haltermékek teljes körű biztosítása érdekében a tengeri eredetű halászati termékek vonatkozásában feltétlen behozatalra szorul, melynek meghatározó hányadát az ágazatban érdekelt vállalkozások bonyolítják. A hazai forgalmazású halászati termékek piacán az élelmiszerbiztonság tekintetében a hazai helyzet semmivel sem jobb, illetve rosszabb, mint az EU fejlettebb tagállamaiban. A nemzetközi kereskedelem liberalizálódásának is köszönhető bővülő import és az ezzel összefüggő ellenőrzési feladatok viszont nagyobb terhet rónak a hazai élelmiszerbiztonsági rendszerre.

A hazai pontycentrikus halászati ágazat a mai, rendkívül gyorsan változó gazdasági és társadalmi környezetben számos hazai és nemzetközi szinten jelentkező problémával és kihívással szembesül. Ezek egyik csoportját alkotják a (1) piaci problémák és kihívások, amelyek közül kiemelkedik, hogy jelenleg nem biztosított egy olyan szintű relatív árstabilitás a piacon, mint amilyen számos nyugat-európai országban már évtizedek óta sikeresen működik. Az értékesítésben meghatározó multinacionális kiskereskedelmi láncokkal szemben az „atomizált” termelők alku pozíciója igen gyenge, a kiskereskedelmi ponty árak növekedési üteme évről évre meghaladja a termelői/beszállítói árak növekedési ütemét, így az árólló folyamatosan nyílik. A hazai haltermelők naprakész piaci információkkal való ellátottsága nem kielégítő, és az ágazati szintű szervezethez ezen a téren szintén nem megfelelő.

A problémák másik nagy csoportja a (2) termeléshez kapcsolódik. Jelenleg is a ponty adja a hazai haltermelés mintegy 80 százalékát, viszont a termelési technológiák alig változtak az elmúlt évtizedekben, a termékfejlesztésről nem is beszélve. Az 1950-es években is annyi halat termeltünk hazánkban, mint napjainkban. A hazai tógazdasági szektor minden eredménye ellenére sem készült fel olyan újabb kihívásokra, mint az éleződő verseny az erőforrásokért (pl. a vizekért, a vizes élőhelyekért), a fogyasztói szokások

változása, illetve az értékesítési csatornák átalakulása (pl. a szupermarketláncok dominánsra válása). Mindezek miatt szemléltváltásra és innovációra van szükség, hogy a hazánkban megtermelt halszűk (kiemelten a pontynak), mint terméknek a megítélése javuljon itthon, illetve külföldön egyaránt, valamint hogy versenyképes legyen a tengeri halakkal. A modern eszközök és eljárások csak igen kis mértékben honosodtak meg idehaza. Míg a világ többi részén egyre inkább előtérbe kerülnek az intenzívebb, de egyben környezetbarát technológiák, addig hazánkban csak 2–3 környezeti és gazdasági szempontból fenntartható módon működtethető, komplex tógazdasági haltermelő rendszer van, amely használja a legmodernebb technológiai elemek mindegyikét. Mindezek alapján az innovációnak, a K+F eredmények gyakorlati alkalmazásának kitüntetett szerepe van az ágazat fejlesztésében.

A problémák és kihívások harmadik csoportját alkotják a haltermelést, halfeldolgozást és halkereskedelmet befolyásoló (3) törvényi szabályozórendszer folyamatos nemzeti és ágazati igényekhez való igazítási kényszere. Vannak olyan jogszabályok, amelyek a múltban megfelelőek voltak, de a megváltozott körülmények miatt szükséges az átfogalmazásuk és vannak olyan ügyek, amelyek régóta rendezetlenek (pl. egyes vízügyi kérdések stb.) jogszabályi szinten.

Halászati Operatív Program (HOP)

Magyarország megalkotta Halászati Operatív Programját (HOP), amely az ország egész területére, a konvergencia- és nem konvergencia területekre vonatkozik. A HOP Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve (NHST) alapján készült, az Európai Halászati Alapról szóló 1198/2006/EK tanácsi rendelet (EHA Rendelet), valamint az annak végrehajtását szabályozó 498/2007/EK bizottsági rendelet (végrehajtási rendelet) követelményeinek megfelelően.

Az ágazat a 2007–2013 közötti uniós tervezési időszakban, a Halászati Operatív Program (HOP) mentén az Európai Halászati Alapból (EHA) jelentős támogatásokhoz jut. Ennek vannak olyan elemei, amelyek az egyes vállalkozások fejlesztéseit érintik, de vannak olyanok is, amelyek az egész ágazatra kihatnak, mint pl. a Közöségi Halászati Tudástranszfer Program, vagy a Közöségi Halmarketing Program.

Az EHA-forrás a 2007–2013-ig terjedő időszakra összesen: 34 850 860 euró, mely a nemzeti hozzájárulással kiegészülve 46 840 816 euró azaz mintegy 13,3 milliárd Ft támogatás. Ennek mintegy 70 százalékát az EHA II. tengelye mentén használjuk fel (akvakultúra, belvízi halá-

szat és a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozása és forgalmazása: tógazdasági és intenzív üzemi haltermelés és halfeldolgozókat létesítő, korszerűsítő és pótló beruházások stb.). 25 százalékát a III. tengely mentén (közös érdekeket célzó intézkedések: ágazati szintű marketingtevékenység; termelői szervezetek létrehozása stb.), és a maradék 5 százalékot az V. prioritási tengely mentén (technikai segítségnyújtás: program-promóció, program-adminisztráció stb.).

A program elsődleges célja, hogy növekedjen Magyarországon a halfogyasztás, illetve hogy javuljon a magyar halászati ágazat hazai és nemzetközi szinten értelmezett versenyképessége.

2011. szeptember végéig 6,3 milliárd forint összegű támogatásra történt kötelezettségvállalás – ami döntő többségében kkv-k támogatását jelenti. A több, mint száz mikro- és kisvállalkozásnak megítélt támogatás aránya az eddigi beruházási támogatások 93 százaléka. Ezek az adatok bizonyítják, hogy az ágazat felnőtt a feladathoz és sikeresen pályázik a forrásokra.

2011 júniusának végéig Magyarországnak be kellett nyújtania a program ügynevezett félidős értékelését, melyet egy független szervezetnek kellett elvégeznie – azaz a programmegvalósítók nem magukat értékelték. Az értékelők fő megállapítása az volt, hogy a program stratégiai elemein nem kell változtatni, csak a „rendszer finomhangolását” kell elvégezni. Az Európai Bizottság jelenleg elemzi és értékeli ezt a jelentést.

Jelenleg folyik az Európai Halászati Alap utáni, 2014–2020-as időszak tervezése – egyelőre EU-s jogalkotási szinten, de annak alakításában a magyar szakértők is részt vesznek. Remélhetőleg elismerésre kerül az akvakultúra, és azon belül annak édesvízi változata is a tengerek halállományának regenerálódásában. Ez azt jelenti, hogy a nagyfokú halimport-függőségét az unió nem a tengeri halászat fokozásával, hanem az akvakultúrából származó termékek termelésének növelésével fogja csökkenteni.

Megállapítható, hogy a HOP forrásai időarányosan lekötésre kerültek (50 százalék), és a 2011-es támogatási igény nagysága azt jelzi, hogy a folyamatos fejlesztési igény meg fog maradni. A 3-as tengely elindulásával minden remény meg van arra, hogy a HOP-keret is az előző HOPE-kerethez (Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz 2004–2006) hasonlóan, hatékonyan fogja segíteni az egészséges hal fogyasztásának növelését.

Magyarország az EU-rangsor utolsó helyén áll a mintegy 4 kilogrammos évenkénti fogyasztással (az uniós átlag kb. 22 kg/fő/év). A leghamarabb elérendő cél, hogy felzárkózzon az ország a mostani utolsó előtti helyzethez, hogy Magyarország elérje a 6 kilogrammos évenkénti átlagos halfogyasztást.

Új lehetőségek a magyar tokhal-tenyésztésben

Egy környezettudatos, többfunkciós nyugat-magyarországi tokhalnevelő telep terveinek bemutatása

A külföldi minták és technológia alapján épülő épület jövőbe mutatóan használja ki a környező terület adta lehetőségeket. Kétféle rendszerrel működtetik a tavak és medencék táplálását. Az egyik a recirkulációs rendszerű vízforgatás, ami azt jelenti, hogy a halak minden korosztálya medencékben van elhelyezve, és a keletkezett bomlásterméket tisztító berendezés szűri meg. Recirkulációs rendszerrel temperált vizű, intenzív halnevelés hozható létre, ami lényegesen gyorsítja a halak növekedési ütemét – 12 év helyett 6 éves korukra érik el az ivarérett kort. A másik rendszer az átfolyós rendszer, mely szűréssel, a Dunából táplálja a medencéket és megfelelő tisztítás után a Dunába engedi vissza a vizet.

A telep hármas feladatot lát el. Az épületen belül a földszinten a halnevelés folyik, az emeleten a tokhalak népszerűsítését szolgáló funkciók jelennek meg, a telek északi oldalán pedig egy horgászto található, ahova a tokhalak mellett más halfajtákat is telepítenek. Ezzel a terület a termelés mellett a turizmushoz is bekapcsolódik.

A tokhalnevelde egy összetett épületről áll. Tömege három keresztzárnyra, egy fedett magastetős medencetérre, valamint külső, fedett-nyitott épületrészre tagolódik.

A legnagyobb keresztzárny a „fejépület”. A földszinten itt történik az üzem kiszolgálása, irányítása, az emeleten pedig innen indul a látogatói sétány. A középső keresztzárnyban a medencék tisztítására szolgáló 4 m magas bioszűrők, valamint az emeleten kiállítótér található. A harmadik keresztzárnyban pedig a népszerűsítés legfontosabb momentuma, a látványkonyha helyezkedik el, mely kitűnő kilátást nyújt a nyújtótavak és a horgászto természetes látványára.

A két köztes medencetér közül a fedettben található a recirkulációs rendszerű vízforgatás. Ebben a térben található a 4 faj – viza, kecsge, lénai tok, vágótok – ivadéka, egészen addig, amíg a 15–20 cm-es hossz eléri. A 8 db 7,70 x 11,10 méteres medencében medencénként található egy faj, és egy medencében egy fajt két évig nevelnek. A szaporítás után 10 000–15 000 ivadékot helyeznek ki mindegyik medencébe, majd két év után 1000–1000 darabot tesznek át a szemben lévő, ugyanekkora medencékbe. Ezek nagy számoknak tűnnek, de az elhullás, kihelyezés és eladás miatt számuk már ekkor jelentősen csökken. A kihelyezés és az eladás akkor történne, mikor a halak eléri a 15–20

cm-es testhosszt, így az első év végére is már csak 2000–3000, míg a második év végére csak 1000–1000 darab hal maradna a belső medencékben. Így nincs túlterhelve a rendszer.

A két darab, 15,70 x 11,10-es beltéri medence közül az egyikben 100–100 darab vágó-, illetve lénai tokot nevelnek, ezek közül csak a legszebb 35–35 hal kerül ki az anyanevelőbe, így eladás és elhullás után is biztos lesz 35–35 darab szülőhal. A másikban vizákat nevelnek. Vizából ugyanekkora medencében csak 50 darab lenne.

A kültéri medencék átfolyós rendszerű víztisztítással működnek. A víz a Mosoni-Dunából, kavics szűrőrétegen átfolyva érkezik, majd tisztítással kerül vissza Dunába. Az egyik kültéri 31,70 x 11,10-es medencében 25 darab viza, a másik ugyanekkora kültéri medencében 35–35 darab vágótok, illetve lénai tok, míg a két 15,50 x 11,10-es kültéri medencében 50–50 darab kecsge található. Azért van kecsgeből a legtöbb, mert várhatóan arra lesz a legnagyobb kereslet, mivel őshonos, nem védett faj, és bárki bármi célból tarthatja és telepítheti.

Az épület nagyrészt lapostetős kialakítású, melyeken víznyelők vannak elhelyezve a csapadékvíz elvezetésére. A csapadékvizet belül vezetik el, a falak mellett.

A magastetős medencetérnél vízvezetésre nincs szükség, a víz vízcsappentő orral a visszatöltött földre érkezik. A földszint burkolata a gépészeti helyiségekben betonsimítás, a kiszolgáló helyiségekben ragasztott kerámia burkolat, a medencetérbe pedig szerelhető álpadló készül, bordás fedlappal.

(Folytatás a 6. oldalon)

FORRÁS: KÁLDY KATA, 2011

(Folytatás az 5. oldalról)

Az emeleten a látogatók útvonala ipari parketta burkolat, a konferenciateremben és az irodákban ragasztott laminált parketta, a vizes helyiségeknél és az étteremnél pedig szintén ragasztott kerámia burkolat készül.

Az üzemi tavak szintén átfolyós rendszerrel működnek. A tavak 1,5 m mélyek. A földkitermelés után vízzáró földréteggel töltik fel, ezzel biztosítva, hogy víz ne szivárogjon el.

A fejépületben található a gépészeti helyiségek közül a kompresszor aggregát, melyre az elektromos áram kimaradása esetén van szükség. A látogatók bejárata is a fejépületben van, de egy szint eltolással az üzemtől. A látogatók információs táblák

az M1-es autópálya és a 86-os főút közelében helyezkedik el, tehergépkocsival is könnyen elérhető. A szomszédos telkek üresek, a Mátyás király út túloldalán és a telek közvetlen szomszédságában védelmi rendeltetésű erdőterület helyezkedik el. A Fácános út túloldalán időszakosan használt csónakházak találhatók.

Légszennyezés, zaj: A kisvárosi jellegből adódó különböző környezeti szennyezőforrások, mint a légszennyezés és a zajterhelés a város szélén fekvő telken elhanyagolhatóak, és a 38 cm vastag kitöltőfalazattal ezen hatások jelentősen mérséklődnek. A homlokzatot terhelő mértékadó zajszint: LAK = 50 dBA. A saját épület zajkibocsátása elhanyagolható mértékű, speciális szerkezeti megoldásokat e téren nem igényel.

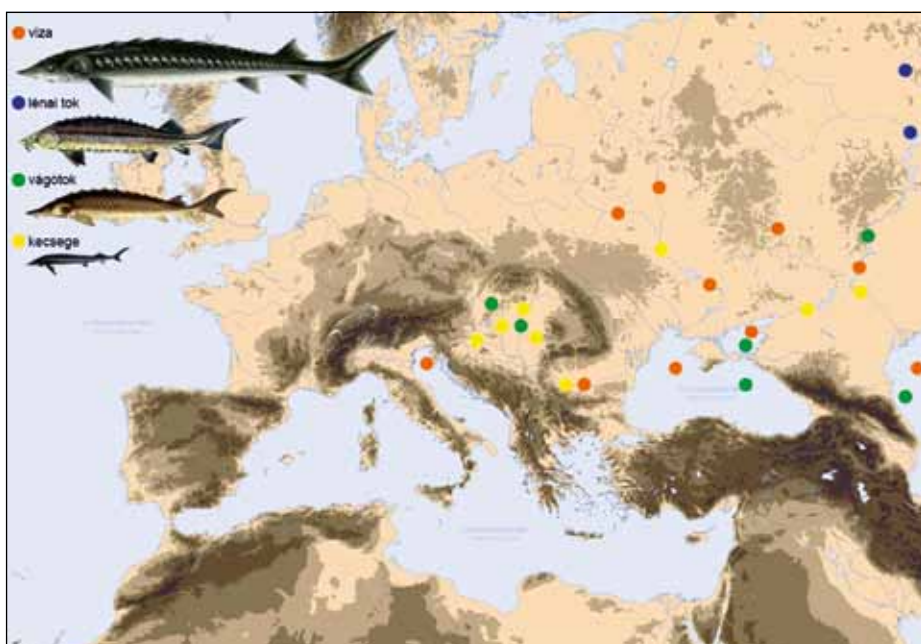
Közműellátottság: A területen a közművek nincsenek kiépítve, de a szomszédos lakóterületi övezetből ide vezetik a víz-, a csatorna- és az elektromos hálózatot. Gázvezetékre nincs szükség, az épületet a telken fűt kútból 1700 m mélyről érkező, 70 °C-os vízzel, hőcserélő segítségével fűtik, és a melegvizet is ebből a kútból nyerik.

Helyi építőanyagok: A terület épületállománya két csoportba sorolható: a '90-es években épült lakóházak többnyire szabadon álló, falazóblokkos, magastetős kialakítású lakóépületek. A korábbi évekből származó lakótömbök a panelépítéssel igazi remekei, azok minden jó és rossz tulajdonságával. A közelben álló középületek (iskola, óvoda) pillérváz, lapostetős épületek.

Alapozás: A terület a humuszréteg alatt homokos, majd 4,60 m mélységtől homokos-kavicsos talajjal rendelkezik, a tervezett épületet síkalapozással is meg lehetne építeni, de a beltéri medencék jelentős terhe miatt lemezalapozás szükséges.

Vízvédelem: Az épület a Lajtához, illetve a Dunához közel helyezkedik el, de áradás idején időszakosan kiépített védőgáttal megakadályozzák, hogy a telekre kilépjen a víz. A mértékadó talajvíz az épület 0,00 szintjéhez képest -3,10 m-re helyezkedik el, az alapozás alsó síkja -1,30 m, így talajvíz megjelenésével nem kell számolni. Az épületet csak talajnedvesség ellen kell szigetelni.

Légállapot: Az épületet átszellőztetésére szellőző gépházra van szükség, mivel a medencetérben jelentős mennyiségű pára keletkezik, és a nagy belmagasságú tér szellőztetése csak ellenőrzött körülmények között gazdaságos. Ezen kívül a kiállítótér és a konferenciaterem mesterséges szellőztetése is ebből a szellőző gépházból történik. A légcsere követelményértéke a tervezett szellőző gépházzal biztosítható. Az

A tokhalak elterjedése, hasznosításuk

segítségével könnyen eligazodnak az épületben, csak kijelölt útjukon haladhatnak.

Az üzem bejárata a telek délnyugati oldalán, a fejépületben található. Itt kap helyet az üzem adminisztrációja, az üzemvezető irodája és egy tárgyalószoba. Az üzemből a halak intenzív nevelésének kutatásával is foglalkoznak, a kutatásban a Nyugat-Magyarországi Agrártudományi Egyetemmel együttműködve szakosodott hallgatók is részt vesznek.

A horgászto megközelítése ugyanannál a telekbejáratnál történik. Itt található a porta mellett a halmérő is, amit így egy ember is el tud látni. Horgászni a tóra kinyúló két stégről, illetve a telek déli feléről is lehet.

Környezeti hatások

Megközelíthetőség: Az építési helyszín egy sík terület Mosonmagyaróváron, a Lajta és a Mosoni-Duna torkolatánál. A helyszín ideális megközelíthetőség szempontjából:

A tokhalnevelde felülnézetből

épület egyéb részein mesterséges szellőztetésre nincs szükség.

Zajszint: A megengedett egyenértékű hangnyomásszint: 40 dBA. Az épületben nem keletkezik jelentős zajforrás. Ez alól az egyedüli kivétel a kompresszor aggregát, amely azonban csak időszakosan üzemel. A helyiség szerkezeteinek tervezésénél erre tekintettel kell lenni (hangszigetelő réteg beépítésével). Külső forgalomból nem keletkezik jelentős zaj, a telket határoló Mátyás király utca nem forgalmas.

Megvilágítás: Az épületben a kiszolgáló helyiségeknél, valamint a látogatók útvonalán nagy üvegfelületek biztosítják a megfelelő megvilágítást. A medencetérbe a fény a magastetőbe épített felülvilágítókkal jut be, a további megvilágításról mesterségesen kell gondoskodni. A konferenciaterem és a kiállítóteret esetében is felülvilágítók biztosítják a megfelelő megvilágítást.

Épületgépészet

Épületgépészeti berendezések villamos teljesítményigénye:

szellőztetés, fűtés $P = 125 \text{ kW}$,

fűtés $P = 34,44 \text{ kW}$,

villanybojler, $P = 10 \text{ kW}$.

Ez összesen $P = 169,44 \text{ kW}$.

Technológia: Az épületben található technológiai berendezések teljesítményigénye:

számítógép, nyomtató (1db) $P = 1 \times 0,2 = 200 \text{ W}$,

kávéfőzőgép $P = 5000 \text{ W}$, kézsárító berendezés (6 db) $P = 25 \text{ 000 W}$,

rádió (6 db) $P = 2 \times 30 = 60 \text{ W}$,

hűtőszekrény (6 db) $P = 12 \times 100 = 1200 \text{ W}$,

mikrohullámú sütő $P = 3000 \text{ W}$,

ez összesen $P = 34,46 \text{ kW}$.

Az épület elektromos teljesítményigénye összesen: $P = 0,8 \times (1/1000 \times 40,43 + 169,44 + 34,46) = 163 \text{ kW}$.

Az épület villamos energiaellátásának valószínű módja a fentiek alapján 10 kV-os szabadvezeték hálózatról a porta mellett a kerítésbe süllyesztett épített házasszintű transzformátorról, földben vezetett kábelcsatlakozás.

Az épület tervezett vízigénye: A „nem lakások vízigénye” $V = 3,82 \text{ m}^3/\text{nap}$,

míg az épület teljes napi melegvízigénye $V_m = 0,3 \times 3,82 = 1,15 \text{ m}^3/\text{d}$.

Ezek alapján a szükséges melegvíztároló térfogat $V_B = 34,7 \times Z \times V_m = 34,7 \times 3 \times 1,15 = 119 \text{ 721}$.

A szükséges tárolók elhelyezhetők a hőcserélő helyiségben. A használati melegvízkészítés hőteljesítmény-igénye

$Q_m = 0,05 \times 3 \times 1,15 \times 45 = 7,76 \text{ kW}$,

míg villamosenergia-igénye összesen $P_{HMV} = 0,34 + 0,03 = 0,37 \text{ kW}$.

Szennyvízmennyiség, csatornaterhelés: Az épületből távozó szennyvíz: napi átlagos $V_{szv} = 0,95 \times V = 0,95 \times 3,82 = 3,63 \text{ m}^3/\text{nap}$.

Mesterséges szellőztetés: Mozgatott levegőmennyiség:

Medencetér $V_{sz} = 2 \times 1440 \times 5,50 = 15 \text{ 840 m}^3/\text{h}$,

Az ivadék tokhalak fedett előnevelő medencéi

Az üzemi tavak

konferenciaterem $V_{sz} = 8 \times 116,15 \times 3 = 2788 \text{ m}^3/\text{h}$,

kiállítóteret $V_{sz} = 4 \times 98,04 \times 3 = 1176,48 \text{ m}^3/\text{h}$,

öltözők $V_{sz} = 3 \times 36,77 \times 3 = 331 \text{ m}^3/\text{h}$

és wc-k $V_{sz} = 3 \times 25,65 \times 3 = 231 \text{ m}^3/\text{h}$.
Mindez összesen $V_{sz} = 20 \text{ 366 m}^3/\text{h}$.

A légszűrő szükséges keresztmetszete $0,70 \text{ m}^2$. Az épület vizes helyiségeiben ventilátoros szellőzés működik, az épület szellőzőrendszere az üzemterületen szabadon látható.

A friss levegőt az épület oldalfalán keresztül kialakított réseken szívja be. Az elhasznált levegő a lapostető szellőzőin keresztül távozik.

Az épület hőigénye: A terek fűtése radiátorokkal történik, amelyet a hőcserélő központ állít elő a termálvízből keletkező hőenergiából

$Q_L = 0,35 \times 20 \text{ 366}/1000 \times 35 \times 0,5 = 125 \text{ kW}$.

A fűtés hőigénye: $Q_F = 1230 \times 28/1000 = 34,44 \text{ kW}$.

Az épület előzetes költségbecslése

Az épület egyszerű geometriája, egynemű anyaghasználata és egységes szerkezetei miatt az előzetes költségbecslést a felületi modell alapján célszerű elkészíteni.

A módszer leírása a következő. Az épület költségbecslését felületi modell alapján készítettem el. Az épületet és környezetét funkcionális egységekre bontom, majd

ezeknek egyesével megbecsülöm az egységárát. A mennyiségekkel beszorozva és az egyes elemeket összegezve kapom meg a teljes beruházás becsült költségeit. Ez alapján a beruházás teljes becsült összköltsége: 1 114 814 042 Ft.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani Káldy Kata V. éves építészmérnök hallgatónak, akinek tervei alapján a publikáció készült, valamint Szilágyi Ákosnak a Neptun Bt. ügyvezetőjének, aki hasznos tanácsokkal látta el munkánkat.

„...Régente, amidőn ez a valóságos óriás még szerette a magyar vizeket, az érkező sereg olyan volt, hogy a víz duzzadozott tőle, s oly számmal került a szárazra, hogy nemzetgazdasági fontosságot öltött. Ma a víza megfogatkozott nálunk... Az bizonyos, hogy a régi híres vízafogók elnéptelenedtek, s a mázsás víza nagy ritkaság, holott régente akárhány tízmázsás is került szárazra...” Herman Ottó

Káldy Jenő – Szathmári László

Nyugat-magyarországi Egyetem,
Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar,
Mosonmagyaróvár
kaldyjeno@gmail.com

Káldy Kata

Budapesti Műszaki- és Gazdaságtudományi
Egyetem, Építészmérnöki Kar, Budapest

Szilágyi Ákos

Neptun Bt., Ercsi

PayPass kártya

„Jövet-menet”

www.magartakarek.hu

Egy mozgásban lévő bank, a mozgásban lévőknek

- PayPass bankkártya, a jövő kártyája
- 800 bankautomata
- 1800 bankfiók

